

Sygn. akt II KK 233/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Przemysław Kalinowski (sprawozdawca)

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie **R.O.**

dot. wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 grudnia 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego,

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 2 grudnia 2015 r., sygn. akt VI Ka 1158/15,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 czerwca 2015 r.,

sygn. akt IV K 1059/14,

**1) uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy
rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania w przedmiocie
wydania wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków:**

**-Sądu Rejonowego w W. z dnia 5 września 2013 r., sygn. akt IV K
1122/11,**

-Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 września 2013 r., sygn. akt IV K 320/12

i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania,

2) zasądza od Skarbu Państwa kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) zł w tym 23 % VAT na rzecz adw. P. R. kancelaria adwokacka w W. tytułem wynagrodzenia za obronę skazanego R.O. wykonywaną z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

R.O. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w W. z dnia 1.02.2001 r., sygn. akt IV K 1059/00, za czyn z art. 288 § 1 k.k. popełniony w dniu 19.06.2000 r. na karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych określając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych, z zaliczeniem na jej poczet okresu zatrzymania w sprawie w dniach 19 - 20.06.2000 r. Postanowieniem Sądu Rejonowego [...] w W. z dnia 10.07.2003 r., sygn. akt. IV Ko 603/03, zarządzono wykonania zastępczej kary 7 dni pozbawienia wolności za nie uiszczoną grzywnę w wysokości 15 stawek, następnie uchylono zastępczą karę pozbawienia wolności wobec uiszczenia grzywny;

2. Sądu Rejonowego w W. z dnia 14.09.2005 r., sygn. akt IV K 847/03, za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełniony w dniu 30.01.2003 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 5 lat próby, ponadto na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzono karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych oraz orzeczono dozór kuratora. Postanowieniem Sądu Rejonowego [...]w W. z dnia 16.03.2011 r., sygn. akt III Ko 1510/10, zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wymiarze 15 dni w zamian za pozostałą do uiszczenia karę grzywny z zaliczeniem na jej poczet okresu zatrzymania w dniach 30.01.2003 r. i 31.01.2003 r.;

3. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 12.09.2006 r., sygn. akt IV K 1901/06, za czyn z art. 229 § 3 k.k. popełniony w dniu 20.06.2005 r. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3 lat. Postanowieniem Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia

18.06.2009 r., sygn. akt IV Ko 1599/08, zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

4. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 07.05.2007 r., sygn. akt IV K 3314/06, za czyn z art. 178a § 1 k.k. popełniony w dniu 3.03.2006 r. na karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 3 lat oraz na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzeczono karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych, orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 4 lat. Postanowieniem Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 01.02.2012 r., sygn. akt IV Ko 1470/11, orzeczono wobec skazanego zastępczą karę pozbawienia wolności za nie uiszczoną grzywnę w wymiarze 48 dni z zaliczeniem kary okresu pozbawienia wolności w dniach 03.03.2006 r. i 4.03.2006 r.;

5. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 10.07.2008 r., sygn. akt IV K 500/08, za czyn z art. 263 § 2 k.k. popełniony w dniu 20.07.2007 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat; ponadto na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych. Postanowieniem Sądu Rejonowego [...] [...] w W., sygn. akt IV Ko 583/12, orzeczono wobec skazanego karę zastępczą pozbawienia wolności w wymiarze 15 dni za nie uiszczoną grzywnę;

6. Sądu Rejonowego w W. z dnia 12.11.2008 r., sygn. akt III K 1109/08, za czyny z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od 1 lipca 2008 r. do 31 lipca 2008 r. na kary po 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczono karę łączną 1 roku i 6 pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 4 lat oraz orzeczono dozór kuratora, na podstawie art. 71 § 1 k.k. wymierzono karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych, określając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych, na poczet której zaliczono okres pozbawienia wolności w dniach od 31.07.2008 r. do 19.08.2008 r.;

7. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 27.02.2009 r., sygn. akt IV K 185/06, za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. popełniony w dniu 23.04.2003 r. na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, na poczet, której zaliczono okres pozbawienia wolności od 23.04.2003 r. do 24.04.2003 r.;

8. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 16.03.2009 r., sygn. akt. IV K 3635/06, za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. popełniony w dniu 15.09.2006 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres pozbawienia wolności od 15.09.2006 r. do 16.09.2006 r.;

9. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 09.02.2011 r., sygn. akt. IV K 1369/10, za czyn z art. 226 § 1 k.k. popełniony w dniu 4.11.2010 r. na karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych, ustalając wysokość 1 stawki na kwotę 10 złotych;

10. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 25.07.2012 r., sygn. akt IV K 527/09, za czyn z art. 291 § 1 k.k. popełniony w nocy 24.07.2004 r. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności na poczet, której zaliczono okres pozbawienia wolności od dnia 24.07.2004 r. do dnia 25.07.2004 r.;

11. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 5.09.2013 r., sygn. akt IV K 1122/11, za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. popełniony w dniu 23.03.2009 r. na karę 2 lat pozbawienia wolności na poczet, której postanowieniem Sądu Rejonowego W. w W. z dnia 19.09.2013 r. zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 23.03.2009 r. do dnia 24.03.2009 r.

12. Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 23.09.2013 r., sygn. akt IV K 320/12, za czyny z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. oraz z art. 226 § 1 k.k. popełnione w dniu 06.09.2011 r. na kary: roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 4 miesiące pozbawienia wolności, kara łączna w wymiarze roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z zaliczeniem na jej poczet okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w dniach 06.09.2011 r. i 07.09.2011 r.

Wyrokiem łącznym z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie o sygn. IV K 1059/14, Sąd Rejonowy W. w W. orzekł następująco:

I. na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył orzeczone prawomocnymi wyrokami wobec skazanego R.O. kary pozbawienia wolności wymienione w pkt. 3, 7, 10 i wymierzył w ich miejsce karę łączną 3 (trzech) lat i 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 63 § 1 k.k. w zw. z art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt. I kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu następujące okresy pozbawienia wolności: w sprawie o sygn. IV K 1901/06 od dnia 22.05.2013 r. do

dnia 22.11.2014 r. w sprawie o sygn. IV K 185/06 od dnia 23.04.2003 r. do dnia 24.04.2003 oraz od dnia 24.11.2011 r. do dnia 22.05.2013 r., w sprawie o sygn. IV K 527/09 od dnia 24.07.2004 r. do dnia 25.07.2004 r.

III. stwierdził, iż pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach podlegających połączeniu podlegają odrębnemu wykonaniu;

IV. na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 89 § 1 k.k. i art. 69 § 1 k.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego odnośnie wyroków opisanych w pkt 2, 4 i 8:

V. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego odnośnie wyroków opisanych w pkt. 1, 5, 6, 9.1 i 12. Sąd ten orzekł także o wynagrodzeniu obrońcy z urzędu oraz o kosztach sądowych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł skazany, zaskarżając wyrok w całości.

W złożonym odwołaniu wskazał na nieprawidłowe, a tym samym niekorzystne dla niego, połączenie kar orzeczonych wyrokami, którymi został skazany i pominięcie wyroków: Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 10.07.2008 r., sygn. IV K 500/08 (pkt 5 komparycji wyroku), Sądu Rejonowego w W. z dnia 12.11.2008 r., sygn. III K 1109/08 (pkt 6 komparycji wyroku), Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 9.02.2011 r., sygn. IV K 1369/10 (pkt 9 komparycji wyroku), Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 5.09.2013 r., sygn. IV K 1122/11 (pkt 11 komparycji wyroku), Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 23.09.2013 r., sygn. IV K 320/12 (pkt 12 komparycji wyroku).

Z uzasadnienia apelacji wynika także, że skazany kwestionował orzeczenie wobec niego kary bezwzględnego pozbawienia wolności.

Stawiając powyższe zarzuty skarżący wniósł o „zmianę zaskarżonego wyroku poprzez połączenie kar pozbawienia wolności we wszystkich wyrokach wydanych w stosunku do niego lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania”.

Sąd Okręgowy w W., po rozpoznaniu apelacji skazanego, wyrokiem z dnia 2.12.2015 r., sygn. VI Ka 1158/15, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu I instancji.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego w W., zaskarżył kasacją obrońca skazanego R.O..

Na zasadzie art. 523 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażące naruszenie prawa mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nierozważeniu możliwości połączenia orzeczeń wskazanych w komparycji wyroku Sądu Rejonowego w W. pod numerami 11 i 12.

Podnosząc powyższy zarzut obrońca skazanego R.O. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja wniesiona przez obrońcę skazanego R.O. okazała się zasadna, a podniesiony w niej zarzut naruszenia przepisów art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. należało uznać za trafny. W tej sytuacji zasługiwał na uwzględnienie zamieszczony w kasacji wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku – choć jedynie w części dotyczącej utrzymania w mocy przez sąd odwoławczy rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 czerwca 2015 r., w sprawie o sygn. IV K 1059/14, którym umorzono postępowanie o wydanie wyroku łącznego w sprawach Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 5.09.2013 r., sygn. IV K 1122/11 (pkt 11 komparycji wyroku) i Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 23.09.2013 r., sygn. IV K 320/12 (pkt 12 komparycji wyroku).

Przypomnieć w tym miejscu należy, że skazany R.O. w osobistej apelacji kwestionował zasadność odmowy objęcia wyrokiem łącznym rozstrzygnięć, które zapadły m.in. w dwóch wymienionych wyżej sprawach. Odnosząc się do tej skargi apelacyjnej sąd odwoławczy wyraził przekonanie, że kary orzeczonej w sprawie o sygn. akt IV K 1122/11 nie można połączyć z karą wymierzoną w sprawie IV K 1369/10 albowiem nie są to kary tego samego rodzaju. Teza ta jest oczywiście trafna, ale nie wyczerpuje problematyki wynikającej z zarzutu zwykłego środka odwoławczego. W tym ostatnim wskazywano przecież także na konieczność dokonania kontroli zasadności odmowy objęcia wyrokiem łącznym wyroku Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 23.09.2013 r., sygn. IV K 320/12 (pkt 12 komparycji wyroku Sądu I instancji). Tymczasem, Sąd Okręgowy nie ustosunkował

się w żadnym miejscu do zagadnienia możliwości połączenia kary orzeczonej ostatnio wymienionym wyrokiem z karami orzeczonymi innymi wyrokami, które uznano za niepodlegające połączeniu, w tym także wyrokiem Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 5.09.2013 r., sygn. IV K 1122/11 (pkt 11 komparycji wyroku). Takie postąpienie sądu odwoławczego w sposób oczywisty naruszało dyrektywę wynikającą z treści art. 433 § 2 k.p.k., nakazującą rozpoznanie całości zarzutu stawianego zaskarżonemu rozstrzygnięciu oraz standard kontroli instancyjnej opisany w treści art. 457 § 3 k.p.k., obligującej do przedstawienia argumentacji uzasadniającej brak uwzględnienia zarzutów i wniosków skarżącego.

Uchybienie powyższe słusznie zatem zostało zakwestionowane w drodze skargi kasacyjnej. Stanowi ono rażące naruszenie powołanych przepisów procesowych, a jednocześnie – w realiach tej sprawy – trudno wykluczyć możliwość wywarcia istotnego wpływu opisanego zaniechania na treść rozstrzygnięcia sądu odwoławczego. Poprawna analiza sytuacji prawnej wynikającej ze skazania R.O. wyrokami Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 5.09.2013 r., sygn. IV K 1122/11 i Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 23.09.2013 r., sygn. IV K 320/12, mogła bowiem doprowadzić do wniosku o istnieniu możliwości połączenia kar orzeczonych także tymi dwoma rozstrzygnięciami, a tym samym spowodować odpowiednią modyfikację wyroku Sądu I instancji. Jeżeli natomiast sąd odwoławczy dostrzegał przeszkody natury prawnej, uniemożliwiające dokonanie połączenia kar orzeczonych w sprawach wskazywanych przez skarżącego (wymienionych w punktach 11 i 12 wyroku Sądu I instancji), to powinien wskazać te przeszkody w taki sam sposób, w jaki uczynił to w odniesieniu do innych wymienionych tam orzeczeń, które nie zostały objęte wyrokiem łącznym.

Przypomnieć też trzeba, że sprecyzowanie warunków zbiegu przestępstw (określanego również mianem zbiegu realnego) zostało dokonane w art. 85 § 1 i 2 k.k. To ustawodawca rozstrzygnął, jakie warunki decydują o tym, że zachodzi zbieg przestępstw i powstaje sytuacja uzasadniająca orzekanie kary łącznej. Natomiast zadaniem sądu jest zbadanie, czy te warunki wystąpiły i podjęcie decyzji będących następstwem oceny dokonanej w tym zakresie.

Powyższa konstatacja uzasadniała uwzględnienie nadzwyczajnego środka zaskarżenia i uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w W., ale jedynie w części

dotyczącej utrzymania w mocy rozstrzygnięcia Sądu I instancji o umorzeniu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w odniesieniu do dwóch ostatnich spraw objętych tym postępowaniem. Tylko bowiem w odniesieniu do tych dwóch spraw podniesiono skuteczny zarzut braku ustosunkowania się do zwykłego środka odwoławczego.

Jednocześnie podkreślić należy, że stosownie do wykładni znaczenia zwrotu „zanim zapadł pierwszy wyrok” zawartego w przepisie art. 85 k.k., której dokonał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 25 lutego 2005 r., I KZP 36/04. OSNKW 2005, z. 2, poz. 13, zwrot ten odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnych przestępstw. Zarazem wyraźnie wskazano na możliwość (a nawet obowiązek) budowania kolejnych zbiorów składających się z wyroków spełniających warunki łączenia kar nimi orzeczonych. Możliwe jest bowiem *„wystąpienie nie tylko jednego zbiegu realnego, ale i dalszych, przy spełnieniu warunków określonych w art. 85 k.k. Jednakże nawet przy kolejnych zbiegach obejmujących drugą, trzecią, itd. grupę przestępstw, zawsze wyjściowym punktem odniesienia będzie pozostawał ten chronologicznie „pierwszy wyrok”, zamykające kolejne grupy przestępstw pozostających w zbiegu. Oceny zbiegu realnego należy dokonywać z perspektywy postępowania sprawcy – czy kolejnych przestępstw dopuszcza się po wydaniu wobec niego wyroku (kolejnych wyroków), czy przed nim (nimi)”* (por. powołana uchwała). Po zamknięciu zbioru zdefiniowanego w oparciu o kryterium pierwszego wyroku, należy więc poszukiwać takiego wyroku, który pozwoli zbudować kolejne ewentualne połączenie złożone z pozostałych wyroków dotychczas nie podlegających połączeniu.

Wobec braku podniesienia w kasacji zarzutu obrazu art. 85 k.k. przy wydawaniu dotychczasowego wyroku łącznego w tej sprawie, nie ma podstaw do rozstrzygania przez sąd kasacyjny zagadnienia spełnienia warunków do połączenia kar orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 5.09.2013 r., sygn. IV K 1122/11 oraz Sądu Rejonowego [...] [...] w W. z dnia 23.09.2013 r., sygn. IV K 320/12. Zauważyć jednak można, że są to kary tego samego rodzaju a czyny, za które zostały wymierzone skazany miał popełnić w dniach 23 marca 2009 r. i w

dniu 6 września 2011 r., a więc przed datą 5 września 2013 r., kiedy to zapadł pierwszy wyrok w tych sprawach.

Zagadnienie to powinno więc znaleźć się w polu uwagi sądu odwoławczego przy ponownym rozpoznaniu sprawy w uchylonym zakresie, z uwzględnieniem zapatrywań prawnych sformułowanych powyżej. Jednocześnie, Sąd ten powinien zadbać też o to, by wszystkie kwestie podlegające rozpoznaniu w związku z treścią środka odwoławczego zostały poddane ocenie i rozstrzygnięte, a decyzje zapadające w tej mierze znalazły stosowne odzwierciedlenie w pisemnych motywach wyroku.

Wobec złożenia przez obrońcę skazanego R. O. o wniosku o zasądzenie od Skarbu Państwa wynagrodzenia za obronę wykonywaną z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz stosownego oświadczenia – należało uwzględnić również i ten wniosek.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

kc